

Aanpak IBR in beeld

Verplichte bestrijding voor een sanitair sterke concurrentiepositie

De IBR-uitbraak onder witblauwstieren van Haliba-VRV in het Belgische Mons en de uitbraak op een lokatie van het Britse Genus (waarvan Sinatra slachtoffer werd) brengt de aspecten van een IBR-bestrijding opnieuw in beeld. Een wijziging in de spermaproductiestrategie zal zich opdringen. Maar er is in de toekomst meer onheil te verwachten als IBR niet serieus bestreden wordt.

IBR, ook wel Canadese griep of koeien-griep genoemd, is een virale aandoening bij rundvee veroorzaakt door een herpesvirus. De ziekte komt overal ter wereld voor. Besmetting met het virus zorgt voor koorts, vermindert de eetlust, doet de melkgift dalen, veroorzaakt snotteren en hoesten en kan zelfs leiden tot verwerpingen. Soms treedt sterfte op. De financiële gevolgen van een IBR-besmetting zijn op bedrijfsniveau echter niet makkelijk te kwantificeren. Het belang van een IBR-vrije status voor onze bedrijven is echter nog steeds actueel. Dit blijkt onder andere uit de vooruitgang die andere Europese landen boeken.

Op de loer

Finland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Zwitserland en Oostenrijk zijn officieel 'vrij' van IBR. Landen zoals Duitsland en Frankrijk werken aan een IBR-vrije status door middel van een bestrijdingsprogramma. Bepaalde deelstaten van Duitsland zitten al in de afrondende fase. In Frankrijk boekte de bestrijding grote vooruitgang: 13.000 bedrijven werden in 2001 gecertificeerd 'vrij van IBR', wat het totaal brengt op zo'n 100.000 bedrijven.

Nederland staakte zijn verplichte bestrijdingsprogramma na de introductie in de markt van een met BVD besmette entstof. In België, waar bij een veldproef zo'n 40 procent van de dieren bij bloedonderzoek positief tekende, is er sinds 1997 een bestrijdingsprogramma, inclusief een koninklijk besluit dat de certifi-

cering regelt. Maar het werd nooit opgestart. De boerenorganisaties konden niet instemmen met de door de veehouders zelf te financieren opzet. Maar bepaalde IBR-vrije landen zouden op termijn, zich baserend op de EU-handelsrichtlijn 64/432, wel eens de import van fokvee en vlees en daarvan afgeleide producten uit niet-IBR-vrije landen kunnen weren. De bereidheid bij de veehouders tot een verplicht en zelf-financierend bestrijdingsprogramma zou wellicht groter zijn indien de industrie een cocktailvaccin tegen IBR én BVD zou ontwikkelen. Maar daar heeft de industrie geen boodschap aan. De ontwikkeling van een Europese cocktail zou inclusief de registratie 5 à 10 jaar in beslag nemen en twee aparte vaccins leveren nu eenmaal meer geld op dan één cocktailvaccin. Zulke cocktails worden in de Verenigde Staten aangewend in de feedlots, maar zijn niet erkend voor Europees gebruik. De EU-regelgeving voorziet in de strijd tegen IBR immers in het gebruik van gE-negatieve deletievaccins (markervaccins). De mengsels die in de VS gebruikt worden voldoen hier niet aan.

Verplicht of vrijwillig

Het IBR-virus wordt vooral overgedragen door neuscontact tussen gezonde dieren en besmette dieren die het virus uitscheiden. Herpesvirussen, en dus ook het IBR-virus, blijven aanwezig in de dieren die ermee in contact zijn geweest, zelfs nadat zij klinisch genezen zijn en dus geen enkel symptoom meer vertonen. Zo ont-

staan latente virusdragers (sommige onder hen zijn serologisch negatief) en zijn daarom vanuit epidemiologisch standpunt zeer gevaarlijk. Zij kunnen hun omgeving besmetten wanneer zij blootgesteld worden aan stress (transport, kalving, verhoeken) of behandeld worden met cortisone, waardoor de latente besmetting opnieuw geactiveerd wordt. Serologische onderzoeken kunnen weliswaar het merendeel van deze latente virusdragers opsporen. Ook overdracht via besmette stallucht behoort tot de mogelijkheden. Besmetting tussen verschillende bedrijven is beperkt. De aankoop en opname van een besmet dier in een bedrijf spelen daarentegen een uiterst belangrijke rol. Ook sperma van besmette dieren kan het virus herbergen en zodoende de besmetting overbrengen. Reden waarom aan de KI-centra de hoogste sanitaire IBR-status wordt opgelegd.

Bij IBR gebeurt de virusoverdracht voornamelijk via neuscontact

Onderzoek door de Universiteit van Wageningen toonde aan dat bij een vrijwillige individuele aanpak door 50 procent van de bedrijven nog 15 procent van de koeien virus kan uitscheiden na tien jaar. Bij 30 procent vrijwillige participatie is dat ongeveer 25 procent. Bij een algemene verplichte IBR-bestrijding kan een land zijn IBR-vrije status 'vrijwaren' met nul procent risico na ongeveer tien jaar. Twee opties dienen zich aan bij de bestrijding van IBR. Welke keuze wordt ge-

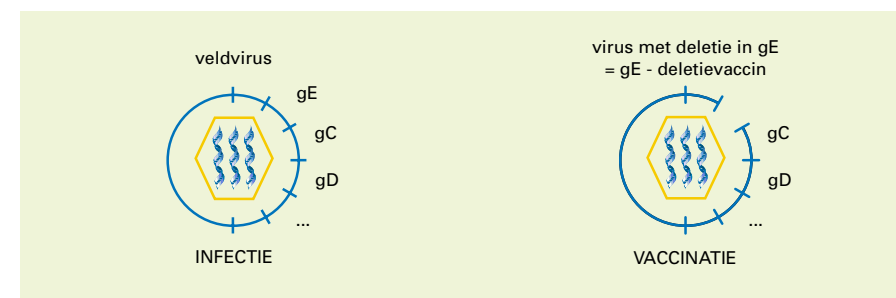
maakt hangt af van de epidemiologische toestand van het betrokken bedrijf en van de bedrijven in de omgeving. Een screening van het bedrijf middels serologisch onderzoek om de besmettingsgraad vast te stellen is dus een vereiste in een goed bestrijdingsplan.

Het risico op uitbraak op een bedrijf kan dan worden verminderd door alle besmette dieren af te voeren. Deze zogenaamde 'stamping-out methode' is slechts economisch verantwoord bij een klein percentage positieve dieren. In veekoppels met een hoge besmettingsgraad is een goede vaccinatie het enige andere alternatief. Wanneer zowel IBR-negatieve als positieve runderen intensief worden gevaccineerd, ontstaat een goede bescherming tegen klinische ziekte. Een ander belangrijk voordeel van vaccinatie is dat ook de horizontale virustransmissie op bedrijfsniveau sterk gereduceerd wordt met als direct gevolg een verlaagde infectiedruk op de negatieve dieren en verminderd infectierisico.

De tweede optie is dus alle aanwezige gebruiksrunderen tweemaal per jaar te vaccineren met een geïnactiveerd gE-negatief vaccin (ofwel markervaccin) met een tussentijd van zes maanden. Het virus dat via het vaccin wordt toegediend mist een stukje (het gE) waardoor het zich onderscheidt van het veldvirus (zie figuur 1). Daardoor is dus te zien of een dier werkelijk geïnfecteerd is met IBR of dat het een gevolg is van vaccinatie.

Het is aan te bevelen de eerste vaccinatie bij het uitweiden te laten plaatsvinden en de tweede juist vóór of bij het opstellen.

Figuur 1 – Verschil veldvirus en IBR gE-deletievaccin/markervaccin

Jozef Wullepit

Kalveren kunnen vanaf twee weken oud intranasaal (via de neus) en vanaf drie maanden intramusculair (in de spier) gevaccineerd worden met een levend verzwakt gE-negatief markervaccin. Na één maand volgt dan een eerste herhalingsvaccinatie met een geïnactiveerd gE-negatief vaccin. En tweede herhalingsvaccinatie of boostervaccinatie dient ten laatste op zes maanden ouderdom te worden uitgevoerd in aansluiting met de rest van het veebestand.

Door natuurlijke afvloeiing van de gE-positieve dieren (dat zijn de dieren die het veldvirus bij zich dragen) wordt de gE-negatieve groep (de geënte dieren) steeds groter. Wanneer het laatste serologisch gE-positieve dier het veebestand verlaat, ongeveer na vier tot zes jaar, is het bedrijf vrij van het IBR-virus.

Fokstierkalveren

Voor fokkers die stierkalveren leveren aan een opfokstation, is het hoe dan ook noodzakelijk het kalf onmiddellijk na de geboorte af te zonderen in bijvoorbeeld een iglo en IBR-vrij gecertificeerde biestmelk te verstrekken. Tussen de iglo's moet een afstand van minimaal twee meter gerespecteerd worden om contact te vermijden. Wordt het kalf naderhand niet geselecteerd voor het fokprogramma, dan moet ook dit kalf in het bedrijfsvaccinatieprogramma meegaan. De kostprijs om IBR-vrij te geraken (vaccinatie inclusief de bloedonderzoeken) kunnen geschat worden op een kleine 12,5 euro per rund per jaar. Maar niet alleen de fokkerij is gebaat met een IBR-vrije status. Met een hoge zelfvoorzieningsgraad in Nederland en België voor vleesproductie, is export levensnoodzakelijk om de binnenlandse marktprijzen te handhaven. De concurrentiepositie mag in geen geval in het gedrang komen. Een doordachte aanpak is de opdracht.

Dr. J. Wullepit, Dierengezondheid Vlaanderen